

**PRESENTACIÓ DEL PLA *L'ACADÈMIA OBERTA*
I DE LA *GRAMÀTICA DE LA LLENGUA CATALANA* DE L'IEC
AL PROFESSORAT DE PRIMÀRIA I DE SECUNDÀRIA
DE LES ILLES BALEARS**

Mallorca, 30 de maig — Eivissa, 31 de maig — Menorca, 7 de juny

DOSSIER PER ALS ASSISTENTS

L'ACADÈMIA OBERTA: A PROPÒSIT DE LA NORMATIVA

El projecte *L'Acadèmia Oberta* té com a objectiu general articular i sistematitzar les relacions d'intercanvi d'informació entre la Secció Filològica i els col·lectius professionals de la llengua de tot el territori catalanoparlant que treballen en tres àmbits: la creació, l'educació i la divulgació. S'adreça, doncs, a tres grups de destinataris: *a)* escriptors, correctors i traductors; *b)* mestres i professors de llengua catalana, i *c)* responsables lingüístics dels mitjans i divulgadors lingüístics. Aquest propòsit es fa en el context de l'obertura de la Secció Filològica a la societat.

Pel que fa al col·lectiu de mestres i professors de llengua catalana, amb aquesta relació la Secció Filològica vol, d'una banda, donar a conèixer als ensenyants els seus treballs i impulsar la cooperació en la difusió de la normativa lingüística a les aules i, d'altra banda, conèixer les inquietuds reals dels docents amb relació a la normativa.

En aquesta primera trobada es presenta la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC, perquè els ensenyants en coneguin els continguts i les novetats abans que es publiqui a la tardor. En les sessions s'analitzarà i s'explicarà com cal llegir l'obra, atès que no es tracta d'una gramàtica clàssica que presenta els casos com a correctes o incorrectes.

Organitzen les sessions el Govern de les Illes Balears (Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat de la Conselleria d'Educació i Universitat, i Direcció General de Política Lingüística de la Conselleria de Transparència, Cultura i Esports) i la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

ACORD DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA SOBRE EL MODEL DE LLENGUA

(Document aprovat en la reunió plenària de la Secció Filològica del 2 de juliol de 2010)

- 1) La Secció Filològica, conscient que l'àmbit d'actuació de l'IEC són les terres de llengua i cultura catalanes (l'Alguer, Andorra, Catalunya del Nord, la Franja, Illes Balears, País Valencià i Principat de Catalunya) i atès que té com a àmbit d'estudi propi la llengua catalana en el seu conjunt i com a objectius la seva codificació normativa –ortogràfica, gramatical, lèxica i terminològica– i l'establiment de l'estàndard oral i escrit o varietat pública de prestigi, global o regional, constata que la normativa catalana està establerta i, en general, consolidada.
- 2) L'expansió de l'ús públic i de l'aprenentatge de la llengua, la diversitat creixent de les pràctiques comunicatives i culturals i la coexistència de les comunicacions d'àmbit regional amb les d'abast global o supraregional, reclamen que les orientacions normatives s'actualitzin, es completin i s'explicitin més detalladament per tal de propiciar el desplegament adequat dels recursos expressius propis de gèneres de comunicació d'estil menys formal.
- 3) L'estàndard català es construeix a partir de la norma prescriptiva establerta. Sense perjudici del seu objectiu unificador d'establir una llengua comuna i de donar pautes de convergència, inclou un marge de variació, de disponibilitat de recursos expressius, atenent la dimensió dialectal –dels cinc grans àmbits del català: central, valencià, balear, nord-occidental i septentrional– i la dimensió funcional i contextual –estils de formalitat. Cal tenir present, però, que les formes de l'estàndard pròpies d'un àmbit dialectal o funcional han de tenir reconeixement social en l'àmbit corresponent.
- 4) La variació a l'interior de l'estàndard té unes restriccions i uns límits, establerts i expressats mitjançant un procés de selecció i de jerarquització, d'acord amb les orientacions normatives elaborades per la Secció Filològica. Així mateix, l'ús dels recursos expressius disponibles, que poden reflectir-se parcialment en la proposta d'estàndard i també ésser objecte d'orientació, ha de ser coherent dins de cada situació comunicativa.
- 5) La concreció tècnica de la presentació de l'estàndard, diferent en el diccionari, en la gramàtica i en la Proposta d'Estàndard Oral, pot fer-se a través de diversos mecanismes: per ex., marques d'ús o indicacions equivalents en el si de les definicions en el diccionari; redacció més explícita en la gramàtica, procurant mantenir una univocitat a l'hora de descriure els fets o d'orientar l'ús, tant pel que fa als dialectes com als registres, per bé que, com eventualment en el diccionari, es pot recórrer a indicacions relatives a tipus específics de registre (no solament nivell de formalitat –per ex.: en la llengua antiga; en registres literaris, etc.–); jerarquització de formes lèxiques, d'accepcions, de formes gramaticals, de construccions sintàctiques. Aquestes especificacions tècniques seran elaborades per les comissions respectives i aprovades per la Secció Filològica. Això vol dir que tant el diccionari com la gramàtica seran de caràcter normatiu, i podran incloure orientacions sobre l'ús.
- 6) En resum, l'objectiu de l'activitat normativa i estandarditzadora és de posar a disposició de tots els usuaris un repertori de recursos lingüístics propis de la llengua estàndard o codi denotatiu per excel·lència, ampliar el ventall de recursos disponibles i orientar-ne l'ús, així com propiciar, en la mesura possible, la identificació dels usuaris amb un model de referència que integri la variació i satisfaci les necessitats comunicatives del conjunt de la comunitat lingüística.

GRAMÀTICA DE LA LLENGUA CATALANA DE L'IEC. PRESENTACIÓ

La *Gramàtica de la llengua catalana (GIEC)* és la gramàtica oficial de l'Institut d'Estudis Catalans. És una gramàtica normativa que presenta la norma a partir de la descripció de les formes i construccions lingüístiques. Pel grau de detall de la descripció i l'anàlisi lingüística, s'adreça fonamentalment a un tipus de lector amb uns certs coneixements de gramàtica.

En general, el text de la *GIEC* presenta sense indicar explícitament que són normatius els fets gramaticals pertanyents a la llengua general, és a dir, els que comparteix una gran majoria de parlants de diverses varietats i són adequats en qualsevol situació comunicativa: els classifica gramaticalment, n'explica sumàriament les propietats, en dona la casuística més general i els exemplifica. Tots els fets que s'hi presenten, tant si donen lloc a una única solució com si donen lloc a solucions concurrents, tenen la mateixa vàlidesa normativa mentre el text no digui el contrari.

Quan aquestes solucions concurrents estan sotmeses a variació geogràfica o social, el text explicita la pertinença de les variants als dialectes o els registres respectius, o a la combinació d'uns amb altres. Passa una cosa semblant si un fenomen s'identifica com a més propi de la llengua oral o de l'escrita. En altres casos pot ser que s'informi simplement si una de les solucions és més o menys habitual, té més o menys tradició o és més o menys recent, presenta restriccions gramaticals, etc.

Totes aquestes variants també tenen vàlidesa normativa en l'àmbit general o poden ser pròpies només de l'àmbit d'un parlar o un registre determinats si així s'indica.

Les informacions sobre tots els fenòmens generals o restringits poden ser de caràcter merament descriptiu, però també poden referir-se a la vàlidesa o acceptabilitat de la variant fora de l'àmbit que li és propi. A més, entre les solucions generals considerades vàlides hi ha casos en què el text pot explicitar la preferència d'una sobre les altres.

Quan un cas no es considera normatiu en cap parlar ni registre es fa constar explícitament.

Addicionalment a les indicacions introduïdes al text, hi ha dues mides de lletra: la grossa i la menuda. La lletra grossa és la utilitzada ordinàriament en l'explicació general. La lletra menuda, en canvi, vehicula informació que amplia l'explicació d'un fenomen o descriu comportaments específics de certs parlars o registres que queden fora de la llengua general.

GRAMÀTICA DE LA LLENGUA CATALANA DE L'IEC. TAULA

1. Fonètica i fonologia. Conceptes bàsics
2. L'estructura sil·làbica
3. Les vocals
4. Les consonants
5. Les categories suprasegmentals
6. Morfologia. Conceptes bàsics
7. La flexió nominal
8. La flexió dels pronoms personals. La forma dels pronoms febles
9. La flexió verbal
10. La derivació per sufixació. La derivació sense afixos derivatius
11. La prefixació
12. La composició
13. Sintaxi. Conceptes bàsics
14. El nom i el sintagma nominal
15. L'adjectiu i el sintagma adjectival
16. Els determinants
17. Els quantificadors nominals
18. Els pronoms personals i els pronoms febles *en*, *hi*, i *ho*: naturalesa i funció
19. La preposició i el sintagma preposicional
20. L'adverbi i el sintagma adverbial
21. La predicació verbal
22. La predicació no verbal
23. Les oracions passives i les construccions amb subjecte indefinit (o impersonals)
24. El temps, l'aspecte i el mode. Les perífrasis verbals
25. Les conjuncions i els connectors parentètics. La coordinació
26. Les oracions subordinades substantives
27. Les oracions subordinades de relatiu
28. Les construccions comparatives, les superlatives i les consecutives ponderatives
29. Les construccions causals, les finals i les consecutives no ponderatives
30. Les construccions condicionals i les concessives
31. Les expressions temporals i les aspectuals
32. Les construccions de participi i les de gerundi
33. L'oració declarativa. Ordre bàsic i construccions marcades
34. Les oracions interrogatives, les exclamatives i les imperatives. El vocatiu i la interjecció
35. La negació
36. Índex de formes i conceptes